

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Thomæ Comptoni Carleton, Cantabrigiensis,
Societatis Jesu, In Collegio Anglicano Leodiensi Sacræ
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus Uniuersus**

Carleton, Thomas Compton

Antverpiæ, M.DC.XCVII.

Disput. VII. De Prædicamento substantiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95656](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95656)

& in ordinem certum rediguntur, eo potissimum nomine, ut diximus, inventa, ut in promptu haberentur prædicata ad definitiones conficiendas accommodata.

IV. In Pradicamento quædam ponuntur per se, quædam reductivè.

V. Pradicamentorum magnam inter auctores diffensio.

Pradicamenta sunt tantum decem.

VI. Ratio denarii huius numeri Pradicamentorum difficaliter rediditur.

In Pradicamentis, præsertim substantiæ, aliqua ponuntur per se, nempe entia omnia physicè completa, siue sint composita ut homo, leo, cœli &c. siue simplicia, ut Angeli: alia ponuntur reductivè, res nimirum omnes incompletæ: ut materia prima, forma, unio, inharrentia, subsistentia, & huiusmodi, quæ idè solùm ponuntur in Pradicamento, quia ad aliorum, quæ per se in Pradicamento ponuntur, complementum spectant.

Circa numerum Pradicamentorum, antiqui in varias abiere sententias, ut videre est apud S. Thomam 5. Met. lib. 9. & 3. Phys. tex. 56. Suarez d. 39 Met. & alios. Plato igitur, ut refert Aristoteles 3. Met. c. 3. unum solùm pradicamentum statuit, Zenocrates & Andronicus duo, substantiæ & accidentis: alij quatuor, alij quinque, & sic deinceps: Pythagoras verò viginti, Architas demum Tarentinus res omnes ad decem genera, seu capita reduxit: cui divisioni tanta, ut ait Scotus, Aristoteli præsertim approbante, accessit auctoritas, ut refragari sit nefas, receptaque ita hodie est hæc divisio, & numerus pradicamentorum, ut P. Suarez disp. illa 39. sec. 2. n. 12. vocet dogma Philosophicum, quodque velut temerarium in Philosophiâ existimetur in dubium vocare. Aliqui tamen divisionem hanc carcerem vocant ingenio: ù.

Quàm autem recepta est hæc divisio, tam illius rationem reddere est difficile: quare idem Suarez, postquam varias ab alijs assignatas, ut insufficientes rejecisset, tandem n. 17. ejusdem disputationis concludit cum Avicenna non posse ratione propriâ, & à priori ostendi tot esse suprema rerum genera, & non plura, huncque numerum supponit potius Aristoteles quàm probat. Conjecturam autem hanc affert P. Suarez, quia non innotescunt alia genera entium, quàm quæ sub his generibus comprehenduntur, licet hoc divisionem istam, nec immeritò, non convincere existimet. Id verò notandum, Ens non constituit ullum per se pradicamentum, quia omnia transcendit.

SECTIO II.

Quid requiratur ut aliquid ponatur in Pradicamento. Vbi, quid de Deo hac in re sentiendum.

I. Pradicamenta ergo sunt decem, & hoc ordine à Philosophis communiter enumerantur. Sub-

DISPUTATIO VII.

De Pradicamento Substantiæ.

SECTIO PRIMA.

Prænotantur quædam circa notionem substantiæ.

L. Varijs modis sumitur substantia.

Substantia, ut ait Aristoteles in Pradicamentis, variè sumitur: nunc enim idem sonat ac essentia cuiusque rei, quod essentia substat prædicationibus: sic dicimus, substantia huius qualitatis est talis. id est, entitas illius vel essentia; quæ tamen acceptio non est ad eò propria. Aliquando sumitur pro omni eo quod non est accidens, sub quâ

stantia, Quantitas, Relatio, Qualitas, Actio, Passio, Ubi, Quando, Situs, Habitus. De lingulis sigillatim aliquid dicendum.

Ut aliquid ponatur in Pradicamento, debet esse ens verum & reale. Ens enim reale & positivum est, quod hic ab Aristotele dividitur in decem Pradicamenta: unde excluduntur à Pradicamentis negationes, privationes, & entia rationis; licet hæc ut in Logica diximus, in sua etiam Pradicamenta distribui similiter possint. Deinde, debet esse quid univocum; nam si analogum fuerit attributionis, est aggregatum quoddam ex rebus diversorum Pradicamentorum, sicque confusionem potius pariet in definiendo, quàm claritatem & facilitatem, ad quem tamen præcipuè finem adinventum sunt pradicamenta: si verò sit analogum conceptus communis, excluditur quia non potest esse genus aut species, nec componere Metaphysicè, & constituere definitionem, ad quod tamen munus, ut diximus, præcipuè ordinantur Pradicamenta.

Difficultas est, utrum Deus ponatur in Pradicamento. Affirmant aliqui: alij ut P. Hurt. asserunt potuisse poni, si ita visum fuisset Philosophis: alij demum omninò negant, in assignandâ tamen repugnantia haud parum laborant. Aliquid id negant ob Dei simplicitatem, quæ tanta est, inquit, ut nec compositionem Metaphysicam, seu per intellectum admittat.

Verosimillima huius rei ratio videtur esse, quia si in ullo ponatur, poni debet in Pradicamento substantiæ, sed non ponitur in Pradicamento substantiæ, substantia enim, ut hic imitur, est quod primò aptum est substare accidentibus, quibus manifestum est Deum substare non posse. Quo titulo S. Augustinus l. de cognitione veræ vitæ c. 2. Deum è Pradicamento excludit. Unde, Pradicamentum substantiæ, ut hic sumitur, tantum est ratio substantiæ create.

Tandem notandum, licet Relatio & Ubi constituent diversum Pradicamentum, non tamen substantia & inharrentia. Ratio disparitatis est, quia Relatio & Ubi sunt quid completum in suo genere; inharrentia verò & subsistentia sunt complementum intrinsecum, hæc substantiæ, illa accidentis: accidens enim, cum sit entis ens, peculiari modo petit inharrentiam, ut intrinsecum sui complementum; substantia verò, cum sit ens per se, petit similiter subsistentiam tanquam aliquid per quod ultimò in ratione substantiæ perficiatur. Quod etiam verum est de unione, in quibusdam substantijs.

Recensentur suo ordine Pradicamenta.

II. Præcipuè ponatur in Pradicamento debet esse Ens reale.

Nullum est Analogum aut Equivocum poni potest in Pradicamento.

III. An Deus ponatur in Pradicamento disputant auctores.

IV. Ratio cur Deus non ponatur in Pradicamento.

V. Cur Relatio constituat diversum Pradicamentum, & non substantia.

Præcipuè substantia sumitur.

II. & sub

Substantia hic duo dicitur, scilicet, hanc, & sub alijs stare.

& sub alijs stare, scilicet accidentibus, illa nimirum sustentando: per quod ultimum excluditur, ut diximus disp. precedente, sect. 2. n. 4. substantia increata, seu Deus a ratione substantia: hoc modo sumptae; Deus enim non substat, nec substatre potest accidentibus: nec etiam potest proprie dici essentia Divina substatre Attributis, nam substatre proprie loquendo supponit realem distinctionem, substatre enim & sustentari proprie nil potest, nisi realiter distinctum.

III. Cur quantitas non sit substantia hoc modo sumpta.

Dices; etiam quantitas substat accidentibus, ergo erit substantia. Nego antecedens: quod enim non stat, seu quod non existit per se, non potest substatre, seu existere per se sub alio: quantitas ergo, licet sit sub calore, colore, & ceteris qualitatibus materialibus, non tamen substat illis, sed inhæret materiæ, sicque dicitur ad summam substatre illis secundum quid, & secundario, quia primario & simpliciter substat illis substantia, quæ substat quantitati. Deinde, ut dixi d. 15. Phys. l. 2. nu. 8. non recipiuntur accidentia omnino in quantitate.

IV. Substantia dupliciter dicitur, in quo, & de quo.

Dupliciter autem dici potest substantia sustentaculum, seu subjectum vel proprie, & respectu accidentium, & vocatur subjectum in quo, seu inhærentis, vel minus proprie respectu secundarum substantiarum, generum, specierum &c. & dicitur subjectum de quo, seu prædicationis. Unde hoc discrimen statuit Aristoteles inter secundas substantias & accidentia, quod illæ solum dicantur de subjecto, seu de eo prædicentur, non proprie insint, vel inhæreant, hæc autem verè inhærent.

V. Quæ sit propriissima notio substantia.

Substantia autem propriissime sumpta est *Ens per se*, hoc est quidditativus rei conceptus, quo ablato res perit, & quo manente, quantumcunque cætera pereant, manent tamen eadem res. Unde ait Aristoteles, citatus maxime proprium esse substantia, ut una numero permanens susceptiva sit contrariorum. Sic in lapide, licet modò frigidus sit, modò calidus, jam quiescat, jam moveatur, & sic de alijs quibuscunque rebus, adhuc non est aliud quam erat, si maneat eadem substantia, seu illa entitas quæ substat variis hisce mutationibus accidentium. Quidquid ergo ponitur vel tollitur ita ut ad ejus positionem dicatur simpliciter alia res, illud est substantia, de quo latius sect. sequente.

VI. Divisio substantia in primam, seu individua, & secundam, nempe genera & species.

Dividit hic Aristoteles substantiam in primam & secundam, primam vocat individua quod omnibus substat, secundam appellat genera & species, quæ dicuntur de primis, quæ de causâ ait ea significare quale quid. Dici autem de primis est, secundum ipsum essentialiter de his prædicari. Qui plura de hac substantia divisione cupit, adeat P. Vallium, qui totam questionem tertiam de Prædicamento substantia: de ea instituit, & operose per octo capita examinat. Fusè etiam eam tractat P. Albertinus disp. 3. de Prædicamento substantia:, q. undecimâ.

SECTIO II.

In quo situs sit proprius conceptus substantia.

I. Situs præsentis controversia.

In hoc auctores omnes conveniunt, ut dixi sect. precedente, numer. 5. substantiam scilicet esse *Ens per se*, quæ est definitio illius ab Aristotele tradita, & in scholis passim recepta. Tota igitur difficultas eò devolvitur, quo pacto nimirum intelligenda sit hæc definitio, & quid significetur per hoc quod est esse *Ens per se*, quod solis substantiis competere asseritur. Cognitâ Verò substantia: naturâ, facillè innotescet natura accidentis, utpote illi eò diametro oppositi, & conceptum habentis substantia: omnino contrarium.

R. P. Th. Comptoni Philosophia:

Dicunt ergo aliqui conceptum substantia: in hoc consistere, quod non dependeat à subjecto sustentationis. Hæc videtur sententia Patris Suarez, & aliorum qui consequenter asserunt accidens esse illud quod sub hac ratione à subjecto dependet. Sed contra, nam forma materialis tam verè dependet hac ratione à subjecto tanquam à sustentante, atque accidens; verè enim educitur ex potentia illius, & materia materialiter in formas illas influit, verè eas sustentando, ergo formæ materiales erunt accidentia, non substantia:, si in hoc situs sit conceptus substantia:.

II. 1. Sent. auct. conceptum substantia: esse ut non dependeat à subjecto sustentationis.

Nec refert quod dicatur, *Accidentis esse est inesse*: hoc enim non ita est proprium accidentis, ut illi soli competat, sicque non est proprium quarto modo, sed ad summum secundo: esto enim hoc competat omni accidenti, non tamen soli, cum in aliqua etiam substantia reperiat. Deinde, nec universim competit omni accidenti, saltem modali; creatio enim quantitatis in Eucharistia est accidens, & tamen non pendet materialiter ab ullo subjecto, sed est formalis independentia à subjecto, & à quâ tanquam à formâ reddatur quantitas independentis ab omni subjecto. Solum ergo intelligi universim debet dictum illud de accidentibus absolutis, illorum enim esse est inesse, etiam materialiter. Vel sensus est, accidenti, quâ accidenti competere aliquo modo inesse, naturaliter loquendo, substantia: verò, quâ tali, hoc non congruere, esto enim in aliquibus etiam substantiis reperiat, plurimæ tamen sunt substantia:, quibus nullo modo competit inesse ulla ratione subjecto, ut sunt materia prima, Angeli, Cælum, & Deus.

III. Inesse subjecto non competit soli accidenti.

Quo sensu inesse sit proprium accidentis.

Alij conceptum substantia: statuunt in hoc, quod substat accidentibus: quod deducunt ex ipsâ etymologia nominis, ut substantia dicatur quasi à *substantia*. Sed contra, hinc enim sequitur, Deum non esse substantiam: quo pacto intelligendus est S. Augustinus disp. precedente, sec. secundâ, n. 4. citatus, dum negat Deum esse substantiam.

IV. 2. Sent. conceptum substantia: docet esse substantia: accidens.

Asserunt itaque alij tertio, substantiam esse omnino id quod est radix substantia:. Sed contra, nam definitio substantia: tradita fuit ab Aristotele & antiquis Philosophis, qui tamen nullum habuerunt vestigium substantia:; ergo juxta mentem Aristotelis & aliorum non potest in eo consistere natura substantia: quod sit radix substantia:. Deinde, hoc est valde obscuro modo tradere definitionem substantia:, & ignotum explicare per ignotius, cum nullius rei obscurior sit notitia, quam substantia:, quæ tamen ad hanc definitionem intelligendam cognita est necessaria. Præterea, substantia ipsa, juxta omnes, est substantia, ergo conceptus substantia: ut sic non potest in eo consistere, quod sit radix substantia:.

V. 3. Sententia substantia: naturam esse ut sit radix substantia:.

Existimo ergo cum P. Hurt. d. 10. Met. sect. 4. & nonnullis ex recentioribus (à quâ etiam sententiâ nisi in modo loquendi, non discrepat P. Arriaga) substantiam, seu ens substantiale esse illud omne, & solum quod constituit primum conceptum rei, seu illius quod communiter & simpliciter vocatur res. Explicatur & probatur conclusio à priori: substantia est ens per se, id est, id quod per se ita constituit rem aliquam, ut illo permanente permaneat res, illo autem ablato pereat ipso facto, & destruat. sic manente materiâ & formâ aquæ simul cum unione manet aqua, quantumcunque reliqua omnia auferantur, nempe frigiditas, siccitas, quantitas &c. ex quo optimè colligatur, materiam, formam, & unionem per se constituere rem illam, seu compositum quod vocamus aquam, non tamen vel frigus, vel siccitatem, & consequenter illa esse de primo aquæ conceptu, non hæc.

VI. Substantia est illud quo manent res, quo percontate perit.

Secundo probatur à contrario: accidens est illud quod potest adesse & abesse sine subjecti corruptio-

VII.

Accidens est illud ad cuius corruptionem res formaliter non tollitur.

ne : non autem potest hic esse sermo de corruptione quasi consecutivâ , sed formali , ut in Logicâ declaravimus , dum de naturâ accidentis ; sæpè enim contingit ex solâ additione , vel ablatione accidentis destrui consecutivè rem aliquam seu compositum substantiale , sic enim ex nimio calore destruitur sæpè homo , lignum , aër &c. sicut aqua ex nimia siccitate : item ex defectu caloris naturalis pereunt frequenter animalia , sicut etiam aqua ex defectu humiditatis , & frigoris , & sic de aliis .

VIII. Ad ablationem substantiæ in trinsicus rei conceptus tollitur directè & formaliter.

Sermo ergo est de destructione formali , nempe id omne esse substantiam , ad cuius ablationem formaliter directè , & immediatè tollitur res illa , non indirèctè , mediatè , & consequenter : formalissimè autem per ablationem vel materiæ , vel formæ , vel unionis perit compositum aquæ ex . gr. unde quantumcunque concipiamus mente vel materiam , vel formam , aut etiam unionem , imò & materiam & formam , nisi concipiatur unio , non habemus conceptum objectivum aquæ ; habemus tamen si concipiamus materiam & formam unitas , licet non concipiamus quiddam aliud nempe humiditatem , frigiditatem &c. quod manifestum signum est diverso modo illa ingredi conceptum aquæ quàm hæc .

IX. Dum ali- quid mutatur de calido in frigidum , non dicitur mutari simpliciter.

Tertiò probatur : quando lapis , lignum , aut homo mutatur de frigido in calidum , non dicimus communiter mutari simpliciter res illas , sed manere eadem , & transire de frigidis in calidas : ergo id quod judicant homines , & vocant simpliciter rem in his occasionibus , non est compositum illud ex calore & subjecto , sed res illa que est in his substratum , ut vocant , & circa quod fiunt hujusmodi mutationes .

SECTIO III.

Solutione argumentorum magis explicatur natura substantiæ.

I. Composita accidentalia non vocantur res.

Dices primò : etiam composita accidentalia vocantur res , ut album , dulce , &c. ergo non sola substantia est res . Resp. absolute & simpliciter loquendo composita accidentalia non vocari res , nec esse de conceptu rei simpliciter dictæ ; neque enim dicimus quando aër de tenebroso fit lucidus , aut de calido frigidus , mutari simpliciter rem aliquam , sed eandem numero manere , quæ erant antè , & dicimus rem quæ erat calida , jam esse frigidam : quod arguit id quod vocamus rem simpliciter esse quid prius ad compositum accidentale .

II. Obj. quædam accidentalia vocari res.

Dices secundò : saltem in quibusdam non videtur negari posse res accidentales vocari res ; nil enim frequentius quàm ut dicant homines se emisse mensam , sedem , librum &c. ergo nomen rei applicatur aliis etiam præterquam substantiis , cum forma horum non sit quid substantiale , sed forma aliqua accidentalis . Resp. eodem modo quo priori argumento , artificialia nimirum esse res solum secundum quid ; destructâ enim formâ mensæ vel cathedræ , adhuc dicimus simpliciter manere eandem rem , nempe lignum . Quod clariùs constat in arenâ , quam si quis in varias figuras hinc inde distribuat , ut in lineas , circulos , formam animalis , vel arboris &c. & postea in unum iterum acervum totam congerat , & confundat , dicimus manere adhuc rem eandem , licet non in eadem formâ . Cernitur etiam idem in funiculo , quem nunc proterahit quis in lineam , nunc coligit in modum , nunc in spiras & circulos , nunc in triangulos , nunc in hanc , nunc in illam figuram ducit , & postea in unum complicat , semper dicimus manere simpliciter eandem rem , seu eundem funiculum .

Artificia non vocantur res simpliciter , ut ostenditur variis exemplis.

Signum ergo est , id quod in istis simpliciter vocatur res , non esse figuras illas artificiales , sed id quod ad eas supponitur , ac proinde figurata omnia , & artificialia non esse res simpliciter , sed secundum quid . Illud itaque solum est substantia , quod primò & simpliciter vocatur res , non autem quod secundariò tantum , & secundum quid : unde existimò , ad tollendam omnem ambiguitatem , posse substantiam vocari primam rem , quæ est res simpliciter . Sed hinc

III. Quid in accidentis sit res simpliciter , quod secundum quid

Dices tertiò : ergo essentia & substantia sunt idem ; essentia siquidem est primus conceptus cujusque rei , ergo si substantia sit idem , confundimus essentiam cum substantiâ , quod tamen alienum est à communi iudicio , & conceptu Philosophorum . Resp. universim loquendo non esse idem essentiam & substantiam , prout hic sumimus substantiam , accidentia enim habent essentiam & tamen non sunt substantia , prout hic sumimus substantiam , licet eo sensu quod dicimus esse de substantiâ albedinis disgregare visum , caloris congregare homogenea &c. hoc , inquam , sensu accidentia habent substantiam , nempe entitatem suam & essentiam .

IV. Dices , ergo confundimus essentiam cum substantiâ .

Substantia aliquando etiam est essentialis .

Strictius verò in præsentem sumimus substantiam , prout dicit id quod constituit rem simpliciter , seu primam rem in omni eo quod reperitur à parte rei , & hoc sensu , licet non sit verum essentiam universaliissimè sumptam & substantiam coincidere , coincidit tamen substantia cum essentiâ physicâ rei propriè dictæ , juxta explicationem rei sect. præcedente positam ; idem enim à parte rei est res , & illius substantia , & essentia . Unde sicut quicquid ratione nostrâ advenit primo conceptui rei , licet ab eo realiter non distinguatur , ut admirativum , & risibile in homine & sic de cæteris , dicitur accidens metaphysicum , quia scilicet metaphysicè , seu ratione nostrâ accidit illi , & jam formaliter constitutæ advenit , ita quicquid realiter distinctum advenit rei realiter jam in primo suo esse constitutè , ita ut non constituat rem aliquam simpliciter , est accidens physicum , accidit enim physicè & realiter quicunque rei , sicut alia accidit metaphysicè , & per intellectum .

V. Idem sunt substantia & essentia physice rei simpliciter dictæ .

Dices quartò : ergo forma substantialis non erit substantia ; patet , accidit enim materiæ jam in sua entitate constitutæ . Resp. licet accidat materiæ , & sic dici possit aliquo modo accidens respectu illius , sicut rationale & irrationale dicuntur accidentia metaphysicè respectu animalis , simpliciter tamen loquendo forma substantialis est substantia , quia spectat ad constitutionem rei simpliciter dictæ , nempe hominis , equi , leonis &c. ut autem aliquid sit accidens , non debet omnino spectare ad primam constitutionem , & conceptum ullius rei simpliciter dictæ , sed esse planè extra conceptum constitutum talis rei , quod non competit formæ substantiali , imò nec unioni , quæ eandem ob causam est substantia , omnis namque res composita includit essentialiter unionem tanquam aliquid sui constitutum , unio enim est formaliter compositio , compositum autem non minus includit in suo essentiali conceptu compositionem , quàm album albedinem .

VI. Forma substantialis , licet accidat materiæ , est tamen substantia .

Substantia etiam est substantia , quia spectat ad conceptum rei simpliciter dictæ : non enim est homo sine substantiâ , sine illâ enim est tantum humana natura , non homo ; unde secundum Concilia & Patres Verbum Divinum non assumpsit hominem , ergo simpliciter non est homo sine substantiâ , ac proinde substantia est substantia . Addo tamen , materiam & formam non esse res simpliciter & absolute , sed solum cum addito , nempe res incompletas , seu ordinatas ad constituendam unam rem completam & simpliciter .

VII. Substantia est aliare modo substantia .

Ut ergo res aliqua sit accidens , non sufficit quod

VIII.

si extra conceptum unius alicujus rei, & illi accidat, sed debet esse extra omnem rem simpliciter & absolute dictam, & non spectare ad illius constitutionem, & primum ejus conceptum, ipso facto enim quod hoc praestet, est substantia saltem incompleta. Hac de causa, unio Hypostatica est substantia, nam Verbum Divinum non facit unum per accidens cum Humanitate Christi, sed unum per se, alioqui Christus esset unum per accidens. Licet ergo Verbum non egeat Humanitate, nec unione, ipso facto tamen quod unio sit de primo conceptu & constitutione alicujus rei simpliciter dictae, est substantia: unio autem Hypostatica est de constitutione, & primo conceptu Christi. Unde quamvis dici aliquo modo possit unio accidere Verbo, sicut & Humanitati, non tamen est respectu illorum accidens physicum, sed tantum Metaphysicum, id est, est aliquid extra essentialem illorum conceptum, nihil autem est accidens physicum, de quo hic loquimur, nisi quod est extra conceptum & constitutionem, non unius alicujus rei, sed omnium.

Unio Hypostatica est substantia.

Unio Hypostatica est substantia, quo modo accidit, tam Verbo, quam humanitati.

IX. Hinc inferitur, nullam actionem, quae sit tantum

actio, esse substantiam. Ratio videtur clara: nulla enim actio est de constitutione rei simpliciter dictae; esto enim requiratur necessarium ad illius productionem, nec esse res ulla possit sine actione aliqua ejus productiva, sicut nec sine ubicatione & duratione, haec tamen non sunt de intrinseco ullius rei conceptu & constitutione, sed illi extranea.

Nulla actio, quae sit mere actio est substantia.

Dixi nullam actionem esse substantiam, quae sit actio tantum: si enim actioeductiva formae materialis esset simul unio informationis tunc esset substantia, non quae actio, sed quae Unio; sub hac enim ratione spectaret ad primam constitutionem & conceptum rei simpliciter dictae, cum de primo conceptu cujusvis compositi, ut dixi, sit unio. Hoc autem modo etiam ubiatio & duratio possent esse substantia, si nimirum unio aliqua informationis esset sua ubiatio. Et certe dubitari non debet actiones illas in Divinis, seu Relationes, quibus Pater producit Filium, Pater & Filius Spiritum Sanctum, esse substantias, cum sint realiter identificatae cum illis Personis.

X. Actio, quae simul esset unio informationis, foret substantia.

DISPUTATIO VIII.

De natura substantiae.

SECTIO PRIMA.

Premittuntur nonnulla ad substantiae naturam cognoscendam requisita.

Dices; produci unionem quae unitur humanitas existentiae Verbi. Contra primum, adversarij enim communiter negant unionem distinctam ab extremis. Contra secundum, idem argumentum fieri potest de essentia & existentia hujus unionis, haec enim unio vel existit per existentiam Verbi, vel non, si ita, ergo est eadem difficultas de unione, ac de humanitate, quam unitur non, sed habeat propriam existentiam, quidni ergo & humanitas habeat suam? Deinde ut dicatur res produci non sufficit quod unio aliqua producatur, sed produci debet ipsa rei existentia. Quod argumentum latius prosequutus sum in Phisicis d. 9. l. 1. dum de existentia materiae.

IV. Dices; produci unio inter humanitatem, & existentiam Verbi.

Secundum ad clarius procedendum in tota hac materia, explicandae sunt quaedam voces, quae ubique hic recurrunt, nempe *Essentia, Natura, substantia, Subsistentia, Personalitas, suppositum, Persona, Hypostasis*, &c. quarum differentia ad recte hic philosophandum est accuratissime observanda.

Contra, eadem est difficultas de essentia & existentia hujus unionis.

V. Voces quaedam explicanda.

Essentia ergo est *primus cujusque rei conceptus*. In hoc ab ea differt *natura* quod dicat ordinem ad operationes, ac proinde, ut alibi notavi, dicitur *Natura* quasi *nascitura*, quod indicat graecum verbum *φύσις*, à *φύω* vel *φύωω*, quod nasci, pullulare, vel germinare significat. Hinc Aristoteles in lib. 2. phy. naturam definit *principium motus & quietis*, quod operationem seu productionem denotat.

VI. Quid sit *Essentia*, & quomodo differat à *Natura*.

Substantia notionem jam dedimus disp. praecedente, nempe quod *constituit rem proprie dictam*. Notandum tamen has voces, *substantia, Essentia, Natura* saepe confundi. *Essentiam* enim frequenter vocamus *Naturam* & e contra, in Divinis enim dicunt Theologi esse unam *naturam*, & unam *essentiam* communem tribus personis. Item *substantiam* subinde confundimus cum *essentia*, ut cum dicimus albedinem esse de substantia albi, lucem de substantia lucidi &c.

VII. *Substantia, Essentia, & Natura* saepe confunduntur.

Subsistentia (ut omitamus grammaticas vocis acceptiones, quae videri poterunt apud P. Hurt. hic & alios) est *ultimus terminus & complementum Naturae, & idem cum Personalitate*, cujus hic naturam & conceptum formalem inquirimus: de qua proinde plura dicentur infra. Idem autem significat apud Graecos *ὑπόστασις* quod *substantia* apud Latinos: & licet

VIII. Idem sunt *Subsistentia, Personalitas, & Hypostasis*.

ostensum est, ergo nihil producitur.

R. P. Th. Comptoni Philosophiae.